

IZZIVI IN MOŽNOSTI UREDITVE DELOVNEGA IN BIVALNEGA OKOLJA V E-OKOLJU NA PRIMERU PODJETJA APARATI, D.O.O.

MAJA MIHEVC,¹ PRIMOŽ PENCA²

¹ Fakulteta za dizajn, Ljubljana, Slovenija
mihevc.majaop@gmail.com

² Aparati d.o.o., Ljubljana, Slovenija
primoz.penca@ga.si

Notranja oprema predstavlja velik delež naših življenj, saj smo v stiku z njo vsak dan, vse od trenutka, ko vstanemo, do takrat, ko gremo nazaj spat. Namen tega poglavja je izraziti njeno pomembnost, odvisnost in vpliv na naše okolje ter mentalno zdravje in njeno splošno uporabo, izdelavo ter načrtovanje. Skozi primer podjetja Aparati, d. o. o., njihovo delo in splošne standarde generalne notranje opreme ter dodatne točke psihične analize poskušamo dobiti boljši vpogled v njeno vrednost.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fov.5.2023.4](https://doi.org/10.18690/um.fov.5.2023.4)

ISBN
978-961-286-767-6

Ključne besede:

notranji dizajn,
pohištvo,
arhitektura,
Ga+ kuhinje,
zadovoljstvo uporabnikov

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fov.5.2023.4](https://doi.org/10.18690/um.fov.5.2023.4)

ISBN
978-961-286-767-6

CHALLENGES AND POSSIBILITIES OF ARRANGEMENT OF THE WORKING AND LIVING ENVIRONMENT IN THE E-ENVIRONMENT ON THE EXAMPLE OF THE COMPANY APARATI D.O.O.

MAJA MIHEVC,¹ PRIMOŽ PENCA²

¹ Faculty of Design, Ljubljana, Slovenia
mihevc.majaop@gmail.com

² Aparati d.o.o., Ljubljana, Slovenia
primoz.penca@ga.si

Keywords:
interior design,
furniture,
architecture,
Ga+ kuhinje,
user satisfaction

Interior design and furnishing represents a large portion of our lives, as we are in contact with it every day, from the moment we wake to the moment we go back to sleep. The purpose of this chapter is to express its importance, dependence and impact on our environment and psyche as well as its general use, production and planning. Through the example of the company Aparati d.o.o., their work and general standards of interior design, as well as additional points of psychological analysis, we will try to get a better insight into its value.

1 Uvod

Pri obravnavanju notranje opreme, njene uporabe, izdelave in postavitve v prostor je treba upoštevati več dejavnikov. Vedeti moramo, v kakšnem okolju se bo uporabljala (npr. zasebna ali javna raba), kdo jo bo uporabljal (npr. podjetje, posamezniki, izobraževalne ustanove), zakaj se bo uporabljala (npr. šolske klopi, pisarne, kavarna) in kakšen vpliv na posameznika bo imela – tako fizičen (telesne poškodbe pri dolgoročni uporabi slabo zasnovanega pohištva – npr. naslonjalo stola, ki ne nudi primerne opore) kot tudi psihičen (npr. izbira barve sten v bolnici, spalnici).

To poglavje vsebuje analizo različnih dejavnikov, ki vplivajo na prostor skozi povezavo z notranjo opremo (pohištvom). Podaja primere slabe in dobre uporabe notranje opreme ter splošno predstavitev njene izdelave oziroma zasnove uporabe prostora.

2 Pregled literature

2.1 Koronavirus, delo in delovni prostori

V različnih zgodovinskih obdobjih je človeštvo preživelo že mnogo pandemičnih obdobj. Če pobrskamo po človeškem spominu, sta najbolj očitni dve, in sicer črna smrt v srednjem veku in španska gripa. Vendar pa je pandemija koronavirusa za razliko od drugih prvič umeščena v časovno obdobje, ki je prepojeno s spletno novo realnostjo.

Prvi primer koronavirusne bolezni (covid-19; Coronavirus Disease of 2019) je bil prijavljen na Kitajskem v Wuhanu v provinci Hubei 31. decembra 2019. Virus se je izjemno hitro širil po svetu in marca 2020, torej po samo treh mesecih, je njegova izjemna nalezljivost privedla do stanja pandemije svetovnih razsežnosti (Mohd Aman et al., 2021).

Na eni strani to pomeni, da se je prvič v zgodovini človeštva v nekaterih poklicih pojavila možnost, da ljudje svojo dejavnost opravljamo na daljavo. Na drugi strani pa to kljub internetnim e-kontaktom pomeni še večjo izoliranost človeka od delovnega okolja. Predvsem mlajše generacije (v vrtcih, osnovnih šolah, srednjih

šolah) so izgubile socialni stik pristnega medsebojnega fizičnega srečevanja. Zanimivo je, da tudi po koncu pandemije ta socialna izoliranost pri marsikom ostaja podobna tisti, ki je veljala med pandemičnim obdobjem.

Opažamo, da se niso zgodili samo negativni premiki, ki so žal za mnoge ljudi po vsem svetu pomenili hude zdravstvene težave in celo smrt. V tem obdobju smo se naučili, da lahko veliko dela opravljamo na daljavo. Zamislimo si lahko, koliko časa so ljudje pred tem po navadi izgubili s sestankovanji v delovnih okoljih, kamor je bilo treba prišteti še časovno obdobje prihoda in odhoda na pogosto termnsko slabo zasnovane seje in druge sestanke kot tudi vožnjo do delovnega mesta. Skupni prostori, tako doma kot v delovnem okolju, so bili v času letnih prehladov, gripe in drugih bolezni zlahka problematični že pred pandemijo covid-19.

Zaradi zmanjšane sposobnosti učinkovitosti pri delu od doma v takšnih razmerah (še posebej v primeru, da je bila posameznikova oprema za delo primarno na delovnem mestu) ali zaradi razlogov, povezanih z denarjem, je možno, da bi se zaposleni na delovno mesto vrnili prej, kot bi njihovo zdravje to dovoljevalo. S tem bi lahko okužili tudi druge zaposlene. Karantena med koronavirusom je bila eden izmed dejavnikov, ki je takšne incidente v precejšnji meri preprečeval.

Za pridobitev optimalnega, produktivnega in zdravega delovnega okolja moramo upoštevati kar nekaj stvari. Predvsem moramo pokriti dve bazi: fizične prostore in mrežno okolje (internet). Poskrbeti moramo, da tudi v primeru dela od doma, torej v izolaciji, ko na delovnem mestu nismo fizično prisotni, pretok podatkov o našem delu, nalogah in pričakovanjih poteka nemoteno in organizirano. Če pa smo za določene izzive še vedno fizično prisotni na delovnem mestu, se moramo v primeru nove pandemije primerno zaščititi (maske, varnostna razdalja, ločeni delovni prostori ali pregrade ipd.).

Seveda je pomemben del neoviranega dela tudi psihično stanje posameznika. Izgorelost (predvsem mentalna, lahko pa tudi fizična), preobremenjenost s splošnim stresom, ki nastaja v pandemičnih okoljih, in čuječnost novih pravil, ki jih mora posameznik dosledno upoštevati, lahko hitro zmanjšajo učinkovitost pri delu, saj mu za to zmanjka energije.

Primer tega je študija »Impact of the COVID-19 pandemic on burnout and perceived workplace quality among addiction treatment providers«, ki analizira vpliv pandemije koronavirusa na svetovalce, ki delujejo z odvisniki. Tako pri zdravniškem osebju kot pri drugih članih kolektiva je obstajala večja možnost za pojav duševne stiske, predvsem zaradi veliko novih pravil in ukrepov, ki so jih morali dodati prejšnji praksi, in zaradi velikih pričakovanj, da naj njihovo delo poteka z enako mero kakovosti kot poprej. Poročali so tudi, da se je njihova splošna produktivnost zaradi teh razlogov zmanjšala, padla pa je tudi kakovost njihovega splošnega dela. Izjema je bila skupina delavcev, ki je poročala, da je njihov način oziroma kakovost dela ostala sorazmerno enaka prejšnjim letom (Fentem et al., 2022).

Iz navedenega lahko sklepamo, da razmerje stresnih in drugih motilnih dejavnikov na delovnem mestu močno vpliva na našo produktivnost. Velik del tega se z delom od doma lahko zmanjša, saj smo kljub morebitnim novim pravilom ali življenjskemu stilu (npr. karantena) v bolj znanem in osebno naravnanim okolju, kjer se izognemo dodatnim stresnim dejavnikom. Z izolacijo zunanjega sveta, ki nas s številnimi pravili pogosto omejuje, se tako lažje osredotočamo na službeno delo od doma.

Zaradi podaljšanja in ohranjanja nekaterih oblik dela od doma so se v našem e-okolju razvile vsakovrstne aplikacije za »srečevanje« na skupnih razpravljanjih. Kmalu so se pokazale tudi pomanjkljivosti takšnih aplikacij.

V realnem socialnem okolju je človek navajen opazovati mimiko sogovornika, ki mu večkrat pove več kot izrečene besede, preko klica po spletu (še posebej v primerih, ko govorec nima kamere) pa je težko samo iz glasu razbrati čustveni odziv sogovornikov.

Pri tem so na udaru najpogosteje mlajše skupine. Njihova pedagoška disciplina je toliko bolj pod vprašajem, še posebej, če so bili udeleženci mlajši - komunikacija med karanteno je bila omejena na aplikacije, e-pošto in druge digitalne metode. Ravno to je povzročilo znatno pomanjkanje socialnih izkušenj tudi v delovnem okolju.

Novo prispeli delavci v podjetjih, študenti z malo izkušnjami in zagotovo invalidni so s takšnim okoljem in zmanjšanjem števila izkušenj, ki bi jih drugače lahko pridobili v živo (socialne kompetence o etiki in bontonu dela, osebnosti sodelavcev in nadrejenih), nazadovali v svojih sposobnostih popolne integracije v svoje delovno

okolje, s tem pa tudi v svojih splošnih zmožnostih, kompetencah in znanju o delu samem.

Smotrno bi bilo, da bi se med temi analizami osredotočili tudi na že prej omenjeno možnost dela na daljavo. Mnogo člankov je bilo napisanih na to temo, med njimi je eden od zanimivejših »A study on the motivational factors that affect work from home productivity during the covid-19 pandemic« (Bhardawaj in Bhardwaj, 2022). Če citiramo ugotovitev, ki je napisana v omenjenem članku – karantena je vodila k pojavu dela od doma, t. i. kulturi »work from home«, ki je vodila k raznovrstnim odzivom tako s strani delodajalcev kot tudi zaposlenih.

Avtorja pravilno ugotavljata, da si ljudje nismo enaki. To je mišljeno v smislu prilagajanja novi realnosti – tako kot so se nekateri takoj navadili na delo od doma oziroma preko spleta, pa je drugim to predstavljalo nepremostljive težave v smislu strahu pred neznanim in predvsem pred nepoznavanjem ter uporabo (novih) orodij.

Ugotovimo lahko, da že od začetka številni posamezniki niso imeli enakih pogojev za delo od doma, torej možnosti, kakršnih bi jih sicer imeli v dejanskem, fizičnem službenem okolju (pod to lahko štejemo zmogljivost računalnikov, mirnost domačega okolja ipd.). Tu bi se poznala razlika v kakovosti in kvantiteti dela, opravljenega doma, ter v znanju opravljanja le-tega in obvladovanju nove tehnologije (aplikacije za spletne sestanke) na daljavo. Prav tako ni nujno, da imajo vsi doma ustrezno opremo za delo, kot jo imajo v službi.

Na trgu so ostajale priljubljene največkrat tiste aplikacije, ki so bile enostavnejše in bolj dojemljive za uporabo. Kljub temu so imele predvsem starejše generacije pred upokojitvijo težave, saj se niso dobro znašle s spletnimi aplikacijami (MS Teams, Skype, Zoom, Discord), ki so postale del nujnih orodij za delo na daljavo. Hkrati so korekture morebitnih skupnih projektov preko spleta težje za popravke – zaradi delitve ekrana namreč ne moremo primerjati več stvari hkrati. Tako komentarji in popravki ostanejo osredotočeni na trenutno predstavitev, celotna slika in ideja cilja pa se nam lahko izmuznita.

Bhardawaj in Bhardwaj (2022) v svojem članku »A study on the motivational factors that affect work from home productivity during the covid-19 pandemic« v poglavju metodologija ponovno izpostavita vprašanje o izpolnjevanju vprašalnikov, saj mora

biti posameznik seznanjen z delovanjem portalov, kot so Facebook, e-pošta ali različni drugi vprašalniki, da lahko to udejanji.

Včasih je zaposlovalcu bolj pri srcu neka druga aplikacija kot pa tista, s katero je seznanjena večina zaposlenih. Ker mu je všeč in se sam v njej dobro znajde, samodejno pomisli, da je tudi drugim ljudem enako ljuba. Tako vztraja samo pri eni aplikaciji in se ne zna prilagoditi zaposlenim, ki bi morda raje izbrali alternativo (Bhardawaj in Bhardwaj, 2022). V takšnem primeru so zaposleni manj produktivni, tudi če imajo za delo veliko samoiniciative in motiviranosti – omejuje jih le znanje. Tu se pokaže močnejša potreba po enakovrednih pogojih za delo od doma.

Motiviranosti zaposlenih pa ne smemo spregledati. Zaposlovalec mora znati ugotoviti, kje je vzrok za motiviranost ali nemotiviranost zaposlenih in iskati pravilne rešitve. Motivacija zaposlenih je eden ključnih problemov za vodje in managerje povsod po svetu, še posebej v času pandemije koronavirusa (Bhardawaj in Bhardwaj, 2022).

Manjka pa nam podatek, ali je ta motiviranost ali nemotiviranost odvisna samo od želje zaposlenega, da ohranja vztrajnost, ustvarjalnost in produktivnost v svojem okolju, ali pa so izvori teh težav globlje, predvsem v smislu, da se zaposleni ne znajde v “domačem” delovnem okolju in spletnem, torej internetnem, delovnem okolju (Bhardawaj in Bhardwaj, 2022).

Zaposleni, ki so motivirani in svoje delo opravljajo z veseljem, so nedvomno bolj produktivni. Ne glede na razvoj tehnologije in njeno porast so tisto, kar nas žene k ustvarjanju in delu, naše vrednote – te se bodo bolj obdržale tudi v nadaljnjih letih. Karantena, ki jo je povzročil koronavirus, je te vrednote, našo varnost in zadovoljstvo, močno prizadela, kar je vodilo k vsem različnim odzivom na delo od doma in novemu načinu razvoja delovne kulture.

Motiviranost (ali nemotiviranost) zaposlenih mora ostati (in tudi ostaja) najbolj pomemben dejavnik. Še posebej sedaj, ko se svet počasi postavlja nazaj na noge in skuša prevzeti v delovanju prihodnosti novonastala pravila, poglede na svet in idejne zasnove.

Na temo vpliva koronavirusa na delo bi bilo treba izvesti še mnogo raziskav in anket, da bi lahko popolnoma razumeli njegov vpliv na današnji svet in delovno kulturo ter da bi se ob morebitni ponovitvi karantene naslednjič bolje in hitreje prilagodili.

Ne smemo pozabiti na svetovanja, prilagoditve, psihična in fizična stanja, ki jih povzročajo bolezen, stres in celotno svetovno dogajanje. Pametno bi bilo, da se delo v prihodnosti olajša z vsemi novimi izumi in ugotovitvami ter da se s tem zagotovi izboljšano okolje tako v službi kot doma (Bhardawaj in Bhardwaj, 2022). Vseskozi je kljub morebitnim oviram zelo dobrodošla fleksibilnost, ki jo prinaša delo iz domačega okolja. Mogoče je ta fleksibilnost ena najbolj pozitivnih stvari dela na daljavo (Bhardawaj in Bhardwaj, 2022).

2.2 Dizajn in notranja oprema – definicija prostora

Prostor je definiran kot nekaj nesnovnega in neomejenega, nekaj, v čemer se prisotna telesa lahko premikajo (Galvez-Pol, Nadal in Kilner, 2021). To so lahko mestne ulice, po katerih hodimo vsak dan, ko gremo po opravkih ali v službe, vrtce in šole; parki in prostrani gozdovi; hiše, stanovanja ali kavarne in nakupovalni centri – vsi ti spadajo pod različne tipe prostorov, ki nas obdajajo.

Vsak prostor ima tako svoje značilnosti kot funkcijo. Izobraževalne ustanove nam podajajo znanje, kavarne, kulturne ustanove in nakupovalni centri ponujajo druženje ter socializacijo, hiše in stanovanja pa so zavetja, kjer se odpočijemo po dolgem dnevu in pobegnemo pred preostankom sveta.

Da ustrezajo vsem tem funkcijam, morajo prostori pravilno opravljati svoje dane naloge. Kino ne more biti zgrajen in opremljen s pohištvom, kakršnega bi imeli v domači spalnici, lahko pa si deli kotiček za pitje napitkov s kavarno ali slaščičarno s sosednjega vogala. Da bi te naloge in funkcije posameznih prostorov pravilno izpolnili, se moramo zanesti na dolgoletno preizkušeno in skupaj združeno znanje raziskav, celotne zgodovinske gradnje ter kulturne in svetovne evolucije. Tu vstopijo v enačbo arhitektura, notranji dizajn, notranja oprema in psihologija (Galvez-Pol, Nadal in Kilner, 2021).

Tako v arhitekturi kot notranjem dizajnu bi prostor lahko definirali kot okolico, ki nastane iz združevanja ljudi in arhitekturnih elementov (oziroma struktur), ki ga zapolnjujejo. Elementi prostora so lahko odvisni od ljudi, ki se v njih nahajajo (hiše, šole), ali pa so zasnovani tako, da se ljudje prilagajajo prostoru (galerije – razstavni prostori z inštalacijami).

Prostor je jedro arhitekture, ki je potreben za razmišljanje in ustvarjanje znotraj arhitekture in arhitekturnega prostora, preko katerega razberemo značaj in sporočila v njegovih formah. Zavedanje le-tega pripomore k ozaveščenosti arhitektov, da se odločijo za idejne zasnove in principe svojih prostorov, ter razširi njihovo znanje in razumevanje le-teh (Dursun, 2009).

Pogosti pristop v arhitekturi je dojemanje in evaluacija prostora skozi pristop njegovih fizičnih in uradnih karakteristik znotraj specifičnega arhitekturnega stila. Takšen pristop ne upošteva razmerja med prostorom in človekom niti socialnih implikacij tega razmerja – ti so ključni elementi snovanja arhitekturnega prostora in njegove identitete.

Prostor ni le volumen, ki nas obdaja, ampak tudi fizična oblika, ki jo lahko izluščimo in opišemo iz njenih značilnosti: velikost, geometrija, dolžina, širina, teksture, svetloba itd. Hkrati vsebuje tudi značilnosti, ki so po naravi abstraktne – pravila in zakoniki, ki določujejo in oblikujejo pomen prostora. Znotraj razumevanja in odkrivanja takšnih značilnosti se pojavi ključni element prostora – njegovo razmerje s človekom samim (Dursun, 2009).

Preden preidemo v prostorsko razpravo o čustveni navezanosti, ne smemo pozabiti poudariti prostora kot okolja, v katerem živimo, kot nekaj, kar se z življenjem razvija (Galvez-Pol, Nadal in Kilner, 2021). Kot pravi Henri Lefebvre (Brenner in Elden, 2009), bi prostor lahko definirali kot 'socialno okolje'. Socialni prostor – torej okolje, v katerem se družimo (sem spada tudi internetni prostor) – ki je po naravi antropološki in biomorfični, lahko svojo okolico preraste. V njem vedno nekaj ostane: spomini in sledi – v prostoru torej vse, kar je bilo, podkrepi tisto, kar še pride. Takšen prostor lahko definiramo tudi kot organski.

Paziti moramo, da ne pademo v past in tako ne jemljemo prostora samo kot 'osnovo za preučevanje življenja'. S tem namreč zmanjšamo izkušnjo doživetij v prostoru.

Prostori, ki nekaj predstavljajo skupaj s predstavo prostora, to je tisto, kar prostoru da spoznanje – ta subjekt implicira in hkrati razlaga naš subjekt – prostor, v katerem živimo, tako zaznamo kot pojmovano in združujemo znotraj prostorske prakse.

Socialno okolje ostaja kvalificirano pod ostanki, ki jih na njem pustila zgodovina. Ti ostanki se akumulirajo. Kakovosti prostora se navezujejo na njegove lastnosti, ne pa (kot namiguje sodobna predstava) na stvari, ki so vanj vgrajene oziroma vnesene (Brenner in Elden, 2009).

2.3 Čustvenost in prostor

Že v času pred epidemijo koronavirusa je pomanjkanje prostora lahko predstavljalo velik problem v času bolezni doma. V želji, da boleznj ne prenesemo še na preostale člane družine, je (tako kot je bilo to pri koroni) potrebna izolacija, ki pa ni možna, če naš dom nima dovolj prostorov ali pa ni primerno razdeljen, da se po potrebi začasno spremeni v ločeno bivališče. Pri tem so največkrat na udaru spalnice (ločeno spanje na kavču in glavni spalnici), pisarne (če vsi vpleteni delajo od doma) in kopalnice (npr. samo ena kopalnica, ki sili v skupno uporabo).

V časovnem obdobju obolenosti ostanemo tudi brez tretjega prostora (pa naj bo ta na področju hiše ali izven nje), kar lahko drastično zniža naše psihično počutje in s tem nadaljnje vpliva na posameznikovo zdravje. Seveda je pri posameznikih, ki živijo v večjih prostorih, ta vpliv manjši. Zaradi izolacije še vedno ostanejo brez zadostne socializacije in tretjega prostora, lahko pa se gibljejo po večji površini in se posledično počutijo manj utesnjeno.

2.4 Dimenzije prostora: standardi dizajna in notranje opreme – življenjski stil 21. stoletja

Dandanašnji standardi opreme – njene mere – večinsko temeljijo na delu Ernsta Neuferta, nemškega arhitekta, ki je znan kot asistent Walterju Gropiusu, še eno izmed velikih imen arhitekturnega sveta. Neufert je znan tudi po svoji knjigi *Projektiranje v stavbarstvu* (nemško »*Baueutwurfslchre*«), priročniku za prostorske reference pri načrtovanju stavb in lokacij. Knjiga *Projektiranje v stavbarstvu* (znana tudi samo kot Neufert) je bila prvič objavljena leta 1936.

Neufertova (2002) knjiga je zasnovana in namenjena kot pomoč pri začetnem načrtovanju stavb z zagotavljanjem obsežnih informacij o prostorskih zahtevah. Pretežno zadeva ukvarjanje z ergonomijo in funkcionalnimi tlorisi stavb ter je organizirana glede na tipologije zgradb. Knjiga se še danes nenehno posodablja.

Standardizacija pohištva pripomore k temu, da lažje ugotovimo, ali določen kos pohištva lahko spravimo v sobo, saj nam z znanimi merami ni treba računati posameznih, različnih kosov od več kot enega izvajalca. (Kljub temu nekateri izvajalci še vedno uporabljajo svoje mere, zato jih je vseeno najbolje preveriti).

Primer, na katerem lahko prikažemo standardne mere prostorske opreme, je kuhinja. Kuhinjski pult je običajno visok pribl. 85 cm (90 cm pri visokih posameznikih, 75 cm pri nižjih posameznikih), razdalja med njim in omarico je 50 cm, omarice pa so visoke 60 cm in globoke 35 cm. Paziti moramo na razdaljo med eno in drugo stranjo kuhinje (vsaj 1.20 m, če ima kuhinja na obeh straneh delovni prostor). Police ali omarice morajo biti umeščene primerno visoko, da lahko še vedno vidimo, kaj počnemo na delovni površini pod njimi in tako po nesreči ne zažgemo kosila ali si porežemo prstov. Nad štedilnikom mora biti napa.

Kuhinjska razsvetljava ne sme biti samo stropna, saj v tem primeru s svojim telesom preprečimo svetlobi, da mimo nas doseže kuhinjski pult – potrebujemo dodaten vir svetlobe neposredno nad pultom, po navadi luč, vgrajeno v omarico nad njim. Upoštevati moramo tudi, da se lahko odprejo vsi predali, pečice in pomivalni stroji. Če je uporabnik invalid, kuhinja potrebuje dodatni prostor, da lahko krožno obrača voziček in pride skozi vrata (90 cm). Omarice in delovne površine morajo biti tudi višinsko prilagojene.

2.5 Stili pohištva in minimalizem

Pohištvo, s katerim opremljamo svoje domove, službene prostore in druge lokacije, ni enotno. Morda se zdi ta poudarek nekako odveč, saj najbrž vsakdo lahko ugotovi, da kričče rdeč kavč v frizerskem salonu in gladka, neopazna bela miza v kotu čakalnice nimata skupaj ne barve ne načina, kako vplivata na svojo okolico. Če bi kavč – ali katerikoli drug element notranje opreme – v krvavo rdeči barvi uporabili v bolnišnici, zanj zagotovo ne bi dobili pretiranih pohval.

Ko opremljamo prostore, moramo vedno paziti, kaj je zanje primerno tako z družbenega stališča kot s strani njihove funkcionalnosti. Kljub temu da različne stile obravnavamo kot samosvoje, je pomembno, da ohranimo v mislih, da se med njimi vedno lahko prepletajo podobnosti in da so nekateri stili med sabo hierarhični, torej v nekem smislu 'podvrsta' neke bolj razširjene ideje.

S tem v mislih bi našli nekaj bolj priljubljenih, splošno uporabljenih stilov, ki jih opisujemo v nadaljevanju.

Mediterranski stil (Mediterranean Style Decor Guide, 2023) je po duhu rustikalen in umirjen. V njem prevladujejo belo ometane stene s poudarki kamna ali lesa, naravno, leseno ali svetlo pobarvano pohištvo. Prostori niso preveč natrpani in so v mislih zasnovani z naravno svetlobo ter povezavo med notranjim in zunanjim prostorom – kot je npr. prehod iz dnevne sobe neposredno na vrt, zasajen z oljkami in drugimi obalnimi rastlinami.

Prevladujoče barve mediteranskega stila so: oranžna, azurno modra, oker, terakota, bež, bela in gozdno zelena. Materiali, ki prevladujejo, pa so: rafija, glina, platno, les. Stene in tla so pogosto posejani z mozaiki ali glinenimi ploščicami, kot okrasni dodatki pa se pojavijo tudi razne keramične skodelice ali sušeca zelišča.

Podoben mediteranskemu je tudi *morski stil*, v katerem pa je poleg zgoraj navedenega še več modre barve in dodatkov z morsko tematiko (školjke, reševalni obroči, pesek, ladijske vrvi itd.).

Boho stil – t. i. boemski stil (Grustat, 2022) – je nastal v Franciji na začetku 19. stoletja. Razširil se je preko umetniškega sveta, kjer so ga raznovrstni avtorji prevzeli za svojega in preko stila predstavljali svoj, za tiste čase nekonvencionalen način življenja.

Estetika boho stila se je od tam naprej širila tudi v šestdesetih in sedemdesetih letih, ko so hipiji prevzeli veliko njegovih izraznih elementov. Dandanašnji boho stil temelji na mešanici raznovrstnega pohištva in staromodnem dizajnu, ki se skupaj pomešata v nekakšno urejeno zmes. Veliko je okraševanja sten s preprogami, rutami in drugimi elementi iz blaga. Uporabljajo se ročni izdelki in naravni materiali (predvsem les).

Barve sežejo od bež, rjave in olivne do rumene in modre. Pri materialih stopajo v ospredje vezenine, platno, ratan, bombaž – vzorci so opazni in drzni, blazine pa velikokrat obrobljene z resicami. Boho stil odraža interese posameznika, zato je poln samostojnih, doma izdelanih projektov: viseče mreže, košare, skodelice in okraski.

Pri boho stilu je torej dovoljeno skoraj vse, dokler je urejeno v neko tematsko celoto, četudi končni izris prostora to doseže z elementi, ki so vsak zase čisto posebni.

V *podeželskem (kmečkem) stilu* med materiali prevladujeta les in opeka. Zasnovan je v vzdušju starih podeželskih hiš, kjer v ospredje stopa predvsem domačnost (Grustat, 2022). Pogosto jo dosežejo z uporabo starih tramov na sicer belo pobarvanih stropih in stenah. Med kosí pohištva vsekakor najdemo veliko elementov iz preteklih zgodovinskih obdobj (meščanski stil), ki s svojimi zanimivimi zgodbami ožarjajo pretekle (družinske) čase in so tako pomemben del družinske zapuščine.

Blago (zavese, prtički ipd.) pogosto spominja na ročno izvezena dela naših babic. V dnevnem prostoru lahko osrednji del bivalnega prostora zavzema krušna peč, v kuhinji pa star štedilnik na drva. Pohištvo je večinoma leseno – stare kredence, omare, predalniki, jedilni stoli. Barve so predvsem zemeljske – temno zelena, rjava, bež, oker in bela.

Industrijski stil je nastal v šestdesetih letih prejšnjega stoletja (Grustat, 2022). S svojo zasnovno se zgleduje po takratnih tovarnah. Značilni materiali, ki jih v tem stilu uporabljamo, so tako neposreden odraz te inspiracije: cevi za pipe, znošeno usnje in opeke, grobi beton, steklo in krom ter splošno bolj 'možata' estetika.

Večinsko so za takšen stil primerna stanovanja z visokimi stropi in širokimi sobami, ki pripomorejo k ohranjanju odprtega, pospravljenega in udobnega videza. Barvno prevladujejo v industrijskem stilu rdeča (opeka), modra, siva ali zelena.

V dandanašnjem času svet notranje opreme in pa arhitekture nasploh vse bolj prevzema ideja *minimalizma*. Minimalizem sestavljajo preproste, geometrijske oblike in ravne površine brez dodatnih tekstur (Grustat, 2022). Nastal je kot kontrast gibanju abstraktnega ekspresionizma, ki je njegov predhodnik. Čeprav drugi stili zajemajo podobne elemente z bolj neopaznim in preprostim pohištvom, je

minimalizem, morda celo v ekstremih, proti njim veliko bolj »oskubljen«, lahko bi rekli celo sterilen.

Minimalizem je kot gibanje nastal v zgodnjih petdesetih in šestdesetih letih v Ameriki. Z minimalizmom so tesno povezani naslednji umetniki: Frank Stella, Donald Judd, Agnes Martin, (v glasbi pa) Philip Glass (Tate, 2023).

Eden izmed 'razvojev' v svetu arhitekture, še posebej pa notranje opreme, ki jih lahko pripišemo pod ime minimalizma, je tudi t. i. *skandinavski stil* (Grustat, 2022). Četudi se tega ne zavedamo, ga poznamo vsi. Preprosto, pastelno pohištvo, les kot material in elegantne, a minimalne oblike – veliko nas ob takšnem opisu pomisli na Ikea. Četudi ni nujno, da bi vse, kar ima Ikea naprodaj, pripisali specifično skandinavskemu stilu, je neizpodbitno, da je to podjetje eden izmed glavnih razlogov, zakaj je ta stil postal tako razvpit.

Priljubljenosti Ikeinega pohištva so se prilagodili tudi splošni trendi in zahteve kupcev, temu pa so morala slediti vsa podjetja, ki so želela obdržati svojo vrednost na trgu. Poudariti je treba, da kljub prevladovanju skandinavskega stila v vsesplošni opremi ta vseeno ni edini stil, ki se še uporablja ali z njim deluje.

Minimalizem (natančneje je t. i. 'minimalizem' v vseh teh primerih mešanica minimalizma in moderne stila) večinsko prevladuje pri domači uporabi pohištva, za stanovanja ali velike moderne posesti. Drugod, kot na primer v barih, kavarnah in raznih hotelih ter zgodovinskih stavbah, se uporabljajo umetniška gibanja preteklosti – tako zaradi nostalgičnih razlogov kot potrebe z ujemanjem stavbne strukture.

Vsekakor je v splošnem smislu izvor vpliva minimalizma in pa tudi njegova splošna raba odsev ne le masovne industrije, ampak tudi dejstva, da večina ljudi zaupa v trende in priljubljene elemente za urejanje svojih domov, saj jih po svojem lastnem zgledu in znanju ne bi znali vnesti v prostor.

To nas pripelje k osnovam opremljanja.

2.6 Proces opremljanja prostora – od tlorisa do hiše

Nemalokrat se zgodi, da se prikaže potreba po prenavljanju, novogradnji ali požitvi nekega doma, stavbe, poslovnega prostora. Večina ljudi v takšnih situacijah nima najboljšega občutka, kaj ta 'prostor' je, kako ga obravnavati, analizirati in – še manj – opremiti. V ta namen so se skozi zgodovino razvili številni poklici, izobraženi prav v smeri reševanja takšnih zagat: gradbeniki, geodeti, statiki, notranji oblikovalci, arhitekti.

V našem primeru se bomo osredotočili predvsem na arhitekto in notranje oblikovalce. Pred nekaj leti, torej pred širšim razvojem poklica notranjega oblikovalca kot posamezne entitete (predvsem pred razvojem Fakultete za dizajn), so nalogo obeh poklicev – notranjega dizajnerja in arhitekta – prevzemali arhitekti sami. Risali so tako stavbe kot njihovo notranjost in jih po teh idejnih zasnovah opremljali. Takratni arhitekti so zato bližje neki skupni, združeni obliki teh dveh poklicev.

Tudi dandanašnji arhitekti še vedno vedo, kako v prostoru delujejo miza in stol, omara in postelja. Kljub 'ločitvi' teh dveh znanosti v birojih in na Fakulteti za arhitekturo še zdaj nabirajo znanje o notranjem oblikovanju in ga tudi uporabljajo. Vseeno pa je nastala neka ločena platforma, kjer (največkrat v primerih obnavljanja obstoječih gradenj) samo pohištveni del prenove prevzamejo strokovnjaki za notranjo opremo. Tako kot imajo arhitekti vpogled v obe strani dela s prostori, ga imamo tudi mi, notranji oblikovalci. Tudi nas učijo nekaj malega o statiki, nosilnih stenah in gradbi.

Pred razvojem računalnikov (in predvsem novodobne programske industrije) je bilo vso notranjo opremo in načrte treba risati na roke. To je bilo – v primerjavi s sedanjimi zmožnostmi – dokaj zamudno delo, ki pa je vodilo k večji ročni spretnosti in pozornosti. Lahko bi se reklo, da imajo ti, ki so bolj izurjeni v uporabi računalniških programov namesto svinčnika in radirke, v določenem delu primanjkljaj.

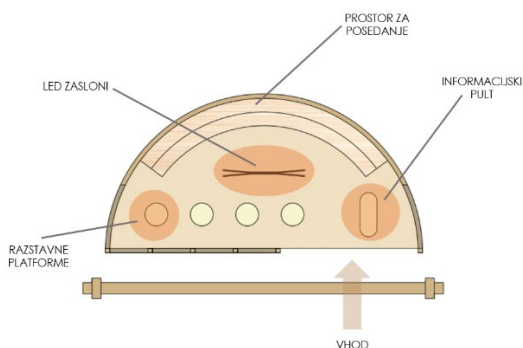
Za razvoj načrta o opremi (ali gradnji prostora) primarno potrebujemo tloris, v nadaljnjem razvoju pa (vsaj) še poglede in prereze. V zdajšnjem času k temu dodajamo tudi vizualizacije za lažjo predstavo strankam, ki iz tlorisa ne morejo

razbrati pomena naše razlage. Nekaj izrazov in njihove definicije za nadaljnjo boljšo predstavo podajamo v nadaljevanju:

- tloris – prikaz objekta ali predmeta od zgoraj, torej s ptiĉje perspektive. V tloris vrisujemo lahko posamezne sobe ali celoten objekt (stavbo),
- pogled – stranski izris pohištva in stavbe,
- prerez – podobno kot pogled, le da tu rišemo stransko predstavo predmeta, kot bi ga vertikalno prerezali in risali njegovo notranjost, zgradbo in delovanje,
- vizualizacija (render) – to je 3D render prostora, fotorealistiĉna slika, ki jo ustvari program na podlagi kosov pohištva, ki jih zmodeliramo v njem. V konĉni obliki izgleda tako kot fotografija neke sobe, prostora. Pred dobro razvitimi programi za renderiranje je bilo opremljene prostore, ki bi jih Źeleli predstaviti ali razstaviti (npr. v reviji o notranji opremi in arhitekturi), treba dejansko narediti in jih na licu mesta fotografirati, sedaj pa jih je velika veĉina raĉunalniško generiranih.

Tlorisi, prerezi in pogledi (v primeru, da niso mišljeni v 3D vizualizaciji) se danes rišejo v programe za osnutke (angl. drafting software), renderji pa v programe za modeliranje. Med programe za osnutke spadajo na primer AutoCAD, FreeCAD in Autodesk Revit. Programi za modeliranje pa so Autodesk, Blender, ArchiCad, Houdini, Enscape, Twinmotion. Obstajajo tudi manj profesionalni, prosto dostopni spletni programi (angl. browser based software) za 3D renderiranje, kot so Cohoom, Esri CityEngine ali SketchUp (brezplaĉna verzija).

Primeri preprostejših tlorisov in renderjev so podani v nadaljevanju.

Slika 1: Tloris

Vir: Maja Mihevc, 2022

Slika 2: Tloris 2

Vir: Maja Mihevc, 2022

Slika 3: Render dneвне sobe

Vir: Maja Mihevc, 2021

Slika 4: Render kopalnice

Vir: Maja Mihevc, 2021

Vsak naĉrt, pa naj bo to novogradnja ali prenova obstojeĉega objekta, se zaĉne s tlorisom. Ustvarimo lahko tudi samo neko idejno zasnovo in 'moodboard' – skupek slik in barvnih palet, ki bi jih Źeleli v konĉnem izdelku.

Pri grobem, idejnem naĉrtu lahko pohištvo prosto rišemo v tloris, pri konĉni verziji pa moramo paziti, da ga postavimo nekaj centimetrov od roba, saj moramo upoštevatı dodatno debelino (moŹnost njihove krivine) sten z barvo in izolacijo vred.

Standardni potek dela gre pribliŹno takole: izriše se tloris, nato pogledi po tlorisu, ti se nato preverijo in popravijo, zraven se po potrebi spremeni še tloris, da ustreza popravkom. To se ponovi, dokler se ne dobi ustrezna, konĉna verzija tlorisa, ki ji sledijo novi pogledi in prerezi. Na podlagi pogledov in prerezov se potem naredi tudi 3D vizualizacija. Po potrebi (npr. ĉe pri 3D vizualizaciji ugotovimo, da smo se pri naĉrtovanju zmotili in tega prej nismo opazili) se celoten postopek ponovi.

3 Pregled stanja v podjetju Aparati, d. o. o.

3.1 Sodelovanje s strankami v podjetju Aparati, d. o. o.

Kot pri standardnem poteku dela se tudi tu proces začne s tlorisom. Stranke, ki pridejo v salon, s seboj prinesejo načrte in meritve prostora, ki ga želijo urediti. Včasih lahko sem spadajo tudi že idejne zasnove prostora, kot sta postavitev ali barva pohištva. Svetovalci se nato z njimi pogovorijo o posameznih elementih, postavitvi in barvah (Slika 5). Cilj je ustvariti kar se da ergonomično postavitev za maksimalno uporabnost in izkoristek prostora.

Slika 5: Svetovanje
Vir: Aparati d.o.o., 2022

V podjetju na podlagi dogovorjenega izrišejo (Slika 6) pohištvo, stranka pa s plačilom avansa potrdi naročilo. Po prejemu naročila se izvede izmera prostora, kjer se še enkrat popišejo vse mere, opombe in morebitne vodovodne ali električne inštalacije. Izmero opravi monter iz podjetja, ki montira tudi pohištvo in zato ve, na kaj mora biti pri merjenju pozoren (po navadi so to največkrat odstopanja od predvidenih mer, ki jih povzročijo krive stene, debelejši omet ali povešena tla).

Slika 6: Načrtovanje in izris

Vir: Aparati d.o.o., 2022

V primeru, da je to potrebno, se po meritvi tlorisi in načrti še enkrat popravijo, da ustrezajo dejanskemu stanju. Stranka nato potrdi dokončno postavitev pohištva in izbere elemente oziroma dekoracijo, naročilo pa se pošlje proizvajalcu pohištva. Istočasno se svetovalec s stranko domeni o želenem terminu montaže (glede na predvideni prihod pohištva v skladišče), monter pa termin nato s stranko potrdi.

Svetovalec po zaključeni montaži kontaktira stranko in preveri, kako je stranka zadovoljna s celotnim procesom. Če pride med montažo do poškodb pohištva ali nezadovoljstva, se s stranko ponovno pomenijo, da to uredijo.

3.2 Primerjava dela in programov, uporabljenih v podjetju, in način dela glede na industrijske standarde notranje opreme

Za izris pohištva se v podjetju uporablja program Carat, ki je namenjen izključno načrtovanju specialno naročenih kuhinjskih prostorov, za podjetja, ki se ukvarjajo z izdelavo kuhinjskih elementov po meri. V programu ima podjetje naložene elemente aktualnega kataloga pohištva, ki ga lahko neposredno vstavljajo v načrte. Svetovalec, ki je za to odgovoren, tako najprej izriše 3D pregled prostora – stene prostora, mansardne zidove, poševnine, okna in vrata ter obstoječe električne in vodovodne inštalacije. Torej v program vriše vse podatke, ki bi lahko vplivali na

postavitve pohištva. Nato v katalogu označi vse karakteristike lesenega pohištva (model, barve, višina podnožja, ročaji, barva dodatkov itd.). Ko so izbrane, svetovalec prične risati postavitev iz nabora pohištvenih elementov, ki so na voljo pri proizvajalcu. Po končni postavitvi naredi render – 3D vizualizacijo prostora.

Vizualizacija stremi k čim bolj realni predstavitvi, k čemur pripomore možnost, da v Caratu spremenimo tudi videz sten, stropa in tal ter dodajamo osvetlitev in dekoracijo. Tako naš izris postane bolj podoben dejanskemu stanju, stranke pa si lažje predstavljajo, kako bo pohištvo izgledalo v njihovem domu.

3.3 Morebitna prilagajanja marketinškim trendom notranje opreme in njena standardizacija (splošne mere pohištva)

Marketinškim trendom se prilagajajo proizvajalci pohištva. Ti letno posodablajo nabor dobavljivega dekorja, ročajev in pultov glede na zbrane podatke, na podlagi povpraševanj pa prilagajajo tudi nabor kuhinjskih elementov.

Mere pohištva so v večini standardizirane, v določeni meri pa lahko proizvajalec prilagodi pohištvo željam stranke oziroma načrtom pohištva (odvisno od modela pohištva in tehnične značilnosti pohištva), če je to potrebno. V primeru, da bi stranka želela imeti izven serijsko pohištvo, je treba proizvajalcu poslati povpraševanje o njem, njihova tehnična služba pa preveri, ali je izdelava možna.

4 Predlogi za izboljšave

Carat ima več programskih različic, vsako z malce drugačno funkcijo. Carat One bi bil za podjetje v prihodnosti primeren, saj ima možnost nalaganja v oblak (angl. cloud based upload). To bi omogočilo širše in lažje deljenje projektov v delu med sodelavci.

5 Diskusija

Podjetje Aparati, d. o. o., zaradi narave svojega dela brez težav v določenem segmentu lahko posluje tudi na daljavo (Slika 7). Tu mislimo predvsem na izdelavo tlorisov in renderjev, ki jih s strankami lahko delijo preko interneta. Takšen način

poslovanja se izkaže kot zelo učinkovit še posebej v razmerah, kakršne so vladale v času pandemije koronavirusa.

Slika 7: Svetovanje na daljavo

Vir: Aparati d.o.o., 2022

Mislimo, da bi bilo za podjetje koristno, če bi obstoječe zmožnosti komuniciranja preko spleta nadgradilo, predvsem s storitvijo nalaganja v oblak (angl. cloud based service), ki bi vključevala širši krog zunanjih izvajalcev, strank in podjetij, ki izdelujejo oziroma dobavljajo pohištvo.

6 Zaključek

Podjetje Aparati, d. o. o., deluje primerno in relativno podobno, kot je standardni postopek pri načrtovanju in izvajanju oblikovanja notranje opreme. Njihov trud, način dela in prilagajanje posameznim situacijam nedvomno pritegne veliko število zadovoljnih uporabnikov njihovih storitev. Verjamemo, da bodo prav zaradi odnosa, profesionalnega pristopa in zavzetosti tudi v bodoče vztrajali na poti uspešnih slovenskih podjetij, ki združujejo tako elemente neposrednega pristopa kot tudi tehnologijo, ki omogoča stike na daljavo.

Zahvala

Poglavje je nastalo kot del projekta "Vzpostavitev podpornega e-okolja deležnikov za celovito ureditev delovnega in bivalnega okolja v času Covid-19" z nazivom javnega razpisa "Projektno delo za pridobitev praktičnih izkušenj in znanj študentov v delovnem okolju 2022/2023", ki ga financirata Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije Republike Slovenije in Evropski socialni sklad Evropske unije (naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada).

Literatura

- Bhardawaj, A. in Bhardwaj, R. (2022). A study on the motivational factors that affect work from home productivity during the covid-19 pandemic. *Management Innovator*, 15(2), 88–92. Pridobljeno 26. 3. 2023 na spletni strani https://www.researchgate.net/publication/363432261_A_STUDY_ON_THE_MOTIVATIONAL_FACTORS_THAT_AFFECT_WORK_FROM_HOME_PRODUCTIVITY_DURING_THE_COVID-19_PANDEMIC
- Brenner, N. in Elden, S. (2009). Henri Lefebvre on State, Space, Territory. *International Political Sociology*, 3, 353–377. Pridobljeno 12. 6. 2023 na spletni strani https://www.researchgate.net/publication/227626385_Henri_Lefebvre_on_State_Space_Territory
- Dursun, P. (2009). Architects are Talking about Space. Proceedings of the 7th International Space Syntax Symposium. Pridobljeno 22. 5. 2023 na https://www.researchgate.net/publication/241212834_Architects_are_Talking_about_Space
- Fentem, A., Riordan, R., Doroshenko, C., Li, X., Kasson, E., Banks, D., Cavazos-Rehg, P., Winograd, R. P. in Cavazos-Rehg, P. (2023). Impact of the COVID-19 pandemic on burnout and perceived workplace quality among addiction treatment providers. *Addiction Science & Clinical Practice*, 18(5), 1–10. Pridobljeno 26. 3. 2023 na spletni strani https://www.researchgate.net/publication/367326015_Impact_of_the_COVID-19_pandemic_on_burnout_and_perceived_workplace_quality_among_addiction_treatment_providers
- GA+ Kuhinje. (2023). Pridobljeno 7. 6. 2023 na <https://ga-kuhinje.si/>
- Galvez-Pol, A., Nadal, M. in Kilner, J. M. (2021). Emotional representations of space vary as a function of peoples' affect and interoceptive sensibility. *Scientific Reports*, 11, 16150. Pridobljeno 22.5.2023 na <https://www.nature.com/articles/s41598-021-95081-9>
- Grustat, M. (2022). *10 Most Popular Interior Design Styles to Know Now. Architectural Digest*. www.architecturaldigest.com. Pridobljeno 7. 6. 2023 na <https://www.architecturaldigest.com/story/most-poular-interior-design-styles#minimal>
- Lekić Glavan, O. L., Nikolić, N., Folić, B., Vitošević, B., Mitrović, A. in Kosanović, S. (7. 2. 2020). COVID-19 and City Space: Impact and Perspectives. *Sustainability*, 14(3), 1885. Pridobljeno 22. 5. 2023 na <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/3/1885>
- Mediterranean Style Decor Guide. (5. 6. 2023). Curated Interior. *curatedinterior.com* Pridobljeno 7. 6. 2023 na <https://curatedinterior.com/mediterranean-decor/>
- Mohd Aman, A. H., Hassan, W. H., Sameen, S., Attarbashi, Z. S., Alizadeh, M. in Latiff, L. A. (2021). IoMT amid COVID-19 pandemic: Application, architecture, technology, and security. *Journal of Network and Computer Applications*, 174, 102886. Pridobljeno 26. 3. 2023 na spletni strani <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1084804520303490>
- Navaratnam S., Nguyen K., Selvaranjan K., Zhang, G. Mendis P. in Aye L. (2022). Designing Post COVID-19 Buildings: Approaches for Achieving Healthy Buildings. *Buildings*, 12(1), 74. Pridobljeno 22. 5. 2023 na <https://www.mdpi.com/2075-5309/12/1/74>

- Neufert, E. (2002). Projektiranje v stavbarstvu. Ljubljana, Tehniška založba Slovenije.
- Scannell, L. in Gifford, R. (2016). Place Attachment Enhances Psychological Need Satisfaction. *Environment and Behavior*, 49(4), 1–31. Pridobljeno 5. 6. 2023 na https://www.researchgate.net/publication/299345824_Place_Attachment_Enhances_Psychological_Need_Satisfaction#fullTextFileContent
- Stamatina, R. Th. (2020). How Architecture Fails in Conditions of Crisis: a Discussion on the Value of Interior Design over the COVID-19 Outbreak. *JN Operations Research Forum*, 1(13), 1–3. Pridobljeno 22. 5. 2023 na <https://link.springer.com/article/10.1007/s43069-020-0014-9>
- Teo, T., Barnes, M., Gao, Z., Kaiser, M., Sheivari, R. in Zabinski, B. (2014) Environmental Psychology. V *International Encyclopedia of Critical Psychology*, Thomas Teo (Ur.). New York: Springer, 587–593.